

POMOC PRAWNA
PORADY OBYWATELSKIE
MEDIACJA

PORADNIK DLA SENIORA

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI

www.ms.gov.pl

np.ms.gov.pl

pasieka

FUNDACJA
ROZWOJU I WSPARCIA

www.fundacjapasieka.pl

**Wersja audio poradnika
dla osób niewidomych
i słabowidzących
- Zeskanuj kod QR**

fundacjapasieka.pl/edukacja-prawna/poradnik-seniora

1 Jak mogę zapisać komuś swój majątek?

Jeżeli Spadkodawca zamierza przepisać komuś majątek (najczęściej mowa jest o domu, mieszkaniu, działce lub gospodarstwie rolnym) może to zrobić w dwojaki sposób:

a) Przenieść własność w drodze darowizny, tak że właścicielem jeszcze za życia stanie się obdarowany. Należy to zrobić u notariusza (tak jest najbezpieczniej i najpewniej ponieważ w skład spadku najczęściej wchodzi nieruchomości).

- **Co zrobić jeśli chcesz oddać majątek swojemu dziecku lub wnuczce, a chciałbyś mieć pewność, że nie zostaniesz na tzw. „lodzie”?**

Należy w tym celu zawrzeć u notariusza umowę tzw. dożywocia. Dożywocie to rodzaj darowizny, na mocy której Obdarowany zobowiązuje się do opieki na Darczyńcą. Opieka polega w szczególności na zapewnieniu Darczyńcy „dachu nad głową”, wyżywienia, opatu itp.

- **Co zrobić jeżeli Obdarowany odwraca się od Darczyńcy, nie szanuje go, wyrzuca go z domu, stosuje wobec niego przemoc?**

Należy wówczas niezwłocznie udać się do notariusza i odwołać darowiznę. Należy zebrać dowody tzw. niewdzięczności – nagrania, świadków, co będzie potrzebne do postępowania sądowego, będącego skutkiem odwołania darowizny.

b) Spisać testament tj. zapisać całość lub tylko część majątku wybranemu spadkobiercy lub spadkobiercom – wówczas dopiero po śmierci spadkodawcy majątek (masa spadkowa) stanie się własnością spadkobierców.

- **Jak spisać testament?**

Ważny testament powinien zawierać: datę sporządzenia, oświadczenie testamentowe (co-komu) i podpis spadkodawcy.

Testament powinien być w całości sporządzony własnoręcznie!

- **Co zrobić jeśli brak jest notariusza, a Spadkodawca uważa zwykłą formę pisemną za niewystarczającą?**

Należy wówczas sporządzić testament tzw. allograficzny – czyli. przed tzw. osobą urzędową (wójt, starosta, marszałek województwa, sekretarz powiatu albo gminy lub kierownik urzędu stanu cywilnego) i w obecności co najmniej 2 świadków.

- **Co zrobić jeśli istnieje obawa rychłej śmierci, w tym zwłaszcza brak możliwości podpisania się pod testamentem?**

Należy wówczas złożyć oświadczenie testamentowe w obecności 3 świadków obecnych jednocześnie. Oświadczenie Spadkodawcy powinno zostać spisane przed upływem roku od jego sporządzenia, opatrzone datą i podpisem wszystkich świadków. Jeżeli Spadkodawca wcześniej umrze – można to zrobić przed Sądem w terminie 6 miesięcy od śmierci spadkodawcy.

- **Kiedy testament jest nieważny?**

- w stanie wyłącającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli; (np. ze względu na chorobę psychiczną lub podeszły wiek),
- pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby spadkodawca nie działał pod wpływem błędu, nie sporządziłby testamentu tej treści,
- pod wpływem groźby.

- c) **W przypadku niespisania testamentu lub niedokonania darowizny** – po śmierci twój majątek odziedziczą dzieci i małżonek. Jeśli nie masz małżonka to dziedziczą tylko twoje dzieci. Jeśli nie masz dzieci – dziedziczyć będzie małżonek i twoi rodzice. Jeżeli twoi rodzice już nie żyją – dziedziczyć będzie małżonek i twoje rodzeństwo (ewentualnie dzieci rodzeństwa). Jeżeli brak jest małżonka, żyjącego rodzeństwa i dzieci rodzeństwa – wówczas dziedziczą twoi dziadkowie, a jeśli oni nie żyją – dziedziczą twoi kuzyni i ich dzieci. Jeżeli brak jest dziadków i kuzynostwa – dziedziczą twoim pasierbowie. Jeśli nie miałeś/aś pasierbów – dziedziczy po Tobie gmina lub Skarb Państwa.

UWAGA!

Spadkobiercy i Obdarowani powinni pamiętać o złożeniu do Urzędu Skarbowego druku SD-Z2 terminie 6 miesięcy od stwierdzenia nabycia spadku. Szczególnie istotne jest to dla spadkobierców i obdarowanych z tzw. zerowej grupy podatkowej (podatku od spadków i darowizn) tj. małżonka (obecnego, nie byłych), zstępnych (np. syn, córka, wnuki, prawnuki), wstępni (np. matka, ojciec, dziadkowie), rodzeństwo, pasierba, ojczyrna, macochę. Jeżeli tego nie zrobią w przepisany terminie – nie otrzymają zwolnienia z podatku i może być to dla nich bolesne finansowo.

2 Czy testament można podważyć?

Tak, każdy testament można podważyć. Możemy spotkać się z podważeniem testamentu w przypadku jego nieważności lub z innych przyczyn jak np. istnieje prawdopodobieństwo, iż został on sfalszowany, gdy testament został sporządzony wspólnie przez dwie osoby lub gdy posiada on błędy formalne (np. brak podpisu). Podważyć testament można także w ramach sprawy o zachówek, gdy zostaliśmy pominięci w testamencie, jednak chcemy ubiegać się o korzyść pieniężną ze spadku po zmarłym.

3 Co to jest zachówek?

Zachówek określa się często jako substytut spadku, gdyż jest uprawnieniem, które chroni najbliższych krewnych spadkodawcy przed byciem pominiętym w testamencie. I choć mogłoby się wydawać, że ostatnią wolę zmarłego należy uszanować, prawo dopuszcza możliwość dochodzenia od spadkobiercy części spadku, która należałaby się w przypadku standardowego (ustawowego) dziedziczenia.

4 Co zrobić z napisanym testamentem?

Wiele osób zastanawia się co tak właściwie zrobić z testamentem po jego spisaniu. Najrozsądniejszym rozwiązaniem jest przekazanie go notariuszowi, niezależnie od tego czy brał on udział w jego spisywaniu czy nie. Jest to bardzo korzystne rozwiązanie, ponieważ w takiej sytuacji notariusz przekaże go do Notarialnego Rejestru Testamentów, dzięki czemu w razie śmierci danej osoby, spadkobiercy będą mogli go bez problemu odszukać.

Warto pamiętać o tym, aby po zdeponowaniu testamentu u notariusza poinformować o tym fakcie bliską osobę, aby wiedziała jakie działania podjąć w przypadku śmierci.

5 Umowa o opiekę - co to jest?

Umowa o opiekę to umowa sporządzona na piśmie, która zakłada, że opieka będzie sprawowana nad osobą wymagającą takiej opieki. Osoba niesamodzielna z racji wieku, choroby lub innych przyczyn może liczyć na pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych.

a) Umowa o opiekę a ulga podatkowa?

Ustawa o podatku od spadków i darowizn określa, że jeżeli umowa o opiekę obowiązywała co najmniej 2 lata od dnia poświadczenia podpisów pod nią przez notariusza a umowa sporządzona była w formie pisemnej to można na tej podstawie skorzystać z ulgi podatkowej. art. 16 ust. 1 pkt 3 ustawy o podatku od spadków i darowizn. Przepis ten odnosi się do odziedziczenia mieszkania przez osoby zaliczane do III grupy podatkowej, sprawujące przez co najmniej dwa lata opiekę nad spadkodawcą wymagającym takiej opieki, na podstawie umowy pisemnej z podpisem notarialnie poświadczonym. W takiej sytuacji nie zapłaci się podatku od odziedziczonego mieszkania, którego powierzchnia nie przekracza 110m².

b) Jakie warunki trzeba spełnić do w/w. ulgi podatkowej?

- w chwili nabycia spadku osoba musi być obywatelem polskim lub jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) stron umowy lub mieć miejsce zamieszkania na terytorium RP lub na terytorium wyżej wskazanego państwa,
- nie może być właścicielem budynku mieszkalnego lub lokalu mieszkalnego, albo spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, a jeżeli jest inaczej to należy w ciągu 6 miesięcy darować te nieruchomości zstępny lub Skarbowi Państwa,
- nie można mieć zwartej umowy najmu lokalu mieszkalnego lub budynku mieszkalnego a jeżeli taka umowa jest zawarta należy ją rozwiązać,
- należy zamieszkiwać w nabytym lokalu lub budynku mieszkalnym będąc zameldowanym na pobyt stały i nie można zbyć go przez okres 5 lat.

6 Świadczenie pielęgnacyjne dla kogo?

Świadczenie pielęgnacyjne jest świadczeniem pieniężnym, o które mogą ubiegać się osoby, które nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu podjęcia opieki nad poważnie niepełnosprawnym członkiem rodziny.

a) Ile wynosi wysokość świadczenia pielęgnacyjnego na 2022 r.

Wysokość świadczenia nie jest uzależniona od dochodów rodziny, od regionu, miejsca zamieszkania. Wskazana kwota ma charakter stały i jest ustalona odgórnie od stycznia 2022 r. stawka ta wynosi 2. 119,00 zł.

b) Komu przysługuje świadczenie pielęgnacyjne?

- matce albo ojcu,
- opiekunowi faktycznemu dziecka,
- osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną ,
- innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności.

c) A co z osobami innym niż spokrewnione w pierwszym stopniu?

Oczywiście, osoby te również mogą pobierać świadczenie pielęgnacyjne w przypadku gdy:

- rodzice osoby wymagającej opieki nie żyją, zostali pozbawieni praw rodzicielskich, są małoletni lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- nie ma innych osób spokrewnionych w pierwszym stopniu, są małoletnie lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- nie ma osób takich jak: matka, ojciec, opiekun faktyczny dziecka, osoba będąca rodziną zastępczą spokrewnioną lub legitymują się one orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

d) Prawo do świadczenia pielęgnacyjnego na jaki okres?

Prawo do świadczenia pielęgnacyjnego ustala się na czas nieokreślony, chyba że orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zostało wydane na czas określony. W przypadku wydania orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności na czas określony prawo do świadczenia pielęgnacyjnego ustala się do ostatniego dnia miesiąca, w którym upływa termin ważności orzeczenia.

Wydawca:

„Pasieka” – Fundacja Rozwoju i Wsparcia

Pl. Kilińskiego 2

35-005 Rzeszów

tel. 730-312-959

www.fundacjapasieka.pl

Autor: radca prawny Miłosz Kuna

© Copyright by „Pasieka”
Fundacja Rozwoju i Wsparcia

Wydanie I

Rzeszów, 2022